

Триває обговорення проекту нового Закону України «Про засади наукової і науково-технічної політики».

Розгорнута й конструктивна дискусія щодо законопроекту відбулася, зокрема, на засіданні клубу «Елітарна світлиця» під головуванням академіка НАН України Я. Яцківа 19 вересня поточного року.

Законопроект представив голова робочої групи, віце-президент Академії наук вищої школи України, доктор фізико-математичних наук М. Стріха. Що ж принципово нового пропонується в законопроекті?

По-перше, створення ряду громадських органів керування з питань науки (Національна наукова рада, Національна комісія з регулювання у сфері освіти і науки, Комітет з наукової етики), які мають стати «саморегуляторами для наукового середовища і виразниками інтересів учених у діалозі з органами державної влади». Передбачено, що основні питання розвитку науки – визначення стратегічних пріоритетів держави в цій сфері, обсягів фінансування досліджень на поточний рік, утвердження принципів наукової етики (зокрема, подолання такого ганебного явища, як плагіат) – регулюватимуться на основі рекомендацій наукової громадськості й законодавчо визначених процедур.

По-друге, законопроект передбачає, що держава приймає встановлений лісабонськими критеріями європейський рівень фінансування наукової, науково-технічної діяльності й інновацій в обсязі 2 % ВВП і прагнучиме впродовж наступних 10-ти років досягти цього рівня.

По-третє, передбачено цілий ряд фінансових і соціальних гарантій для науковців. «Пенсії науковим (науково-педагогічним) працівникам призначаються в розмірі 80 % від сумарної заробітної плати наукового (науково-педагогічного) працівника (включно з роботою за сумісництвом). Особа, якій було призначено “наукову” пенсію, отримує цю пенсію і в разі прийняття на роботу в наукову установу (ВНЗ)». Законопроект заохочує науковців до роботи за сумісництвом (у ВНЗ), науково-педагогічних працівників – у наукових установах. У законопроекті багато місця відведено НАНУ й галузевим академіям, їх правовому статусу задля «збереження їхнього потенціалу». Демократизаційні процеси в рамках академії передбачається стимулювати шляхом «залучення до процесу керування не лише академіків і членів-кореспондентів, а й докторів наук, які отримують третину голосів на загальних зборах НАН».

По-четверте, проектом закону передбачено спеціальні наукові гранти для молодих науковців (віком до 35 років), а також надання молодим ученим службового житла.

По-п'яте, ВНЗ у питаннях здійснення наукової (науково-технічної)

діяльності порівняно до наукових установ. Наголошується на рівності прав наукових установ і навчальних закладів за умов участі в конкурсах на здобуття державних грантів для фінансування наукових і науково-технічних програм і проектів.

Проект регламентує роботу наукових установ різних типів, у тому числі національних наукових центрів і державних ключових лабораторій, які створюються на так званих проривних напрямках досліджень.

По-шосте, встановлюється баланс між базовим фінансуванням науки й конкурсним, що даватиме змогу на грантовій основі підтримувати пріоритетні дослідження й розробки.

І, нарешті, проект закону визначає основні форми підтримки інноваційної діяльності й критерії оцінювання успішності інноваційних проектів, яким надається державна підтримка. Учасники засідання зійшлися на тому, що в цілому законопроект прогресивний і враховує нові реалії життя. Щоправда, документ ще потребує доопрацювання (*Усаєнко П. Скільки не кажи «наука»... // Дзеркало тижня. Україна (http://dt.ua/SCIENCE/skilki_ne_kazhi_nauka-109107.html). – 2012. – 21–28.09; Обговорюється проект нового Закону України «Про засади наукової і науково-технічної політики» // Академія наук Вищої школи України (<http://www.anvsu.org.ua>).*